

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurza 3, t. 52 22 186
e-mail: fapok@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 21 27; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Zmiana tenki;
poprzedni nr K: 238
31.05.2007
B.C.

siostra
Janina Piasecki

85-472 Bydgoszcz Smukata

Brodnica
WSK AK

+ Cybulska Wanda
ps. „Ada”
K: 238/238 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

Cybulska Wanda
T. H. 238/938 Pom.
Brodnica AK

I. Materiały dokumentacyjne

- I/1 – relacja właściwa k. 5 s. 1-9
I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora
I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację k. 4 s. 1-4

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

- III/1 – dot. rodziny relatora
III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.
III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945)
III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r.
III/5 – inne... k. 1 s. 1

IV. Korespondencja

- 1) Karta od p. Haliny Wiczawej z inf. o wystaniu
dot. Ady Cybulskiej k. 1 s. 1

V. Wypisy ze źródeł (tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”) k. 64

VI. Fotografie: działy ikonografii

I/1 Relacja własna

- Relacja Janiny Piaseckiej z d. Cybulskiej o konspiracyjnej działalności siostry Wandy Cybulskiej, Smutaka, 14 XII 1977 r., rękop. oryg. k. 3 s. 1-5
- Relacja Antoniny Łaborniej o Wandzie Cybulskiej, członkini AK, Toruń, styczeń 1978 r., rękop. oryg. k. 1 s. 6-7
- Relacja Apolonii Lewandowskiej o otrzymanej Wandzie Cybulskiej, b. d. rękop. oryg. k. 1 s. 8-9

I

14. XII 1944 r.

1

Szanowna Pani

ARCHIWUM
Elżbiety Szpackiej
poz. 238/Pem
data wpływu 30. XI - 77 d.

Wodpoinieki na list żaskawej Pani, podaje dane
o mej nierzyjącej siostre.

I Wanda Lybilską - mieszamiesz.

nr. 30 XII. 1913 r. w Brodnicy.

Pisarka Aleksandra i dlam z domu Wadrowskiej
Wykształcenie średnie. Św. intelig. Dzieci -

Kupiec. (art. zelarugol, marnym rolmierzeli.)

- Podaje adres drugiej, żyjącej siostry: dlamis
Rychłowska, Tremesano. ul. Kosciuszki 5.

ii. Po maturze i niepełnych studiach prawni-
erych do wojny pracował w księgowości
u ojca.

Przygotowanie do obrony kraju uabytę
w gimnazjum w P.O.W. PUK

iii. W okresie okupacji pracował w biurze

robinym w Brodnicach. ^{II}

Niestety nie znam daty wstąpienia do
organizacji

Aresztowania, koniec grudnia 1944 r. lub
początek stycznia 1945 r.

Przyjęcie aresztowania było prawdopodobnie
obława; aresztowanie we wsi Pokrzydło-
pów. Brodnice.

Niestety nie przypominam sobie kolejności tych
wydarzeń. Byłam wprawdzie uwięziona
w rodzinie w Pokrzydłowie; tego krynierskiego
dnia obławy, udałam się z ojcem, wczesnym
rankiem do stacji Jajkowo (ok 3 km.) by
ciągnąć udzielić się do Brodnicy. W drodze
(było jeszcze szaro) uwięziony kompani wojska
niemieckiego w ochronnych brzołach mundurach
nikt nas nie zatrzymał.

Dopiero po powrocie z miasta dowiedzieliśmy

sis, że otrzyma zorganizowane było w celu 3
wykonywać spadochroniarzy radzieckich.
Podobno schwymano - lecz nie wiem ilu.
Były rewizje, rozstrzelano i aresztowano.
Młody inżynier, rozstrzelano Gaius należący
do organizacji (P.C.K.) Kurwiska miastety
nie przypominam sobie.
Siostra zwaną przez nas Hela miała znak
zarejestrowany. Wądek wrochona, braki w lewej
stronie policzka. Mimo swego karłowactwa, była
b. sprawną. Nie wesoło mówi się, "to bardzo
dobry robotnik" Hela posiadała te cechy
robotniczeństwa, porównano wiele utimności
Charakteru ludzkiego.
O jej przynależności do organizacji nie wiekiem
miał w rodzinie.
Po aresztowaniu a. były to już ostatecznie dni
okupacji, strygnął się gryps, który wraz
z zęzatkiem i pierwszikiem doprowadził nas

jeden ze strażników.

Wie przypominam już sobie treści, tej ostatniej wiadomości od siostry.

z Tego co wiem na pewno, to - to że Ada pełniła funkcję kucharzki.

Zaprzysiężona została przez p. Zieleniewską

(która pominięła się w więzieniu)

z Krolei siostrą zaprzysiężoną p. Irysią Dąbrowską,
Ta z Krolei p. Marią z domu Psuty,

(Sa to wiadomości od p. M. Psuty.)

Wśród aresztowanych była również p. Karbowska
siostra prawnika p. Karbowskiego zam. w
Tominiu. (Adres nie jest mi znany.)

Halina Gacanka, której brat p. Caca Bogdan
i Tomczyk Emil zostali zwolnieni z więzienia
i do dziś żyją.

Adresu, powyższego z panów nie znam,

matomiast p. Tomczyk mieszka w Tominiu

ul. Kupsta 5a. (lek. weterynar.)

5

Sądek również, że p. Antonina Zaborna
miałaby jakieś wiadomości.

Przyjaźniła się z moją siostrą już przed wojną,
a w czasie okupacji uciekła do Niemiec.

¶ Pani Zaborna mieszka również w Toruniu.
Jest emerytowaną prof. matem. i fizyki.
Mieszka w Toruńskim S.N.

Adresu jednak nie znam.

¶ Żyje również p. Renouńska zam. w Brodniey
na ul. Paclerawskiego, którą podał ostreżyła w
porę przed aresztowaniem p. Zaborna.
Dziśki temu odżyła w porę uciec.

• Konię tę relacje

i teraz wyrazy szacunku dla

Paskawiej Pani.

Prasicka Janina z domu Lybiliska.

Smukalska dnia 14 XII 1947r.

Stwierdzam własną rękojmią

Wojciech Zawacki

120101 Zawacki

Data obiektu: Relacja o osobach - z lat 1944-45
 PK w Porodniczy

poz. 138
 data wpływu 1. 1949 r.

ad 1. + Ada Cybulska

ad 2. Rok urodzenia: 1913, Śmieć u następnika
 w okolicy wsi bliżej nieznanych. Podobno
 zginęli wszyscy na statku zatopionym.

v Grupa brodnicka aresztowana 2 styż. 1945 roku.
 Następnie około 18 styż. ewakuowana do Bydgoszczy
 (Był tam rano o 5ej na dworze, wogrytam Adzie buty
 i ciasto a Komunistowej - papierosy i ciasto)
 Nie miały odważyć się nic powiedzieć, że uadzić był
 staby.

ad 3. Aleksander - ojciec i zdaje się, że Maria - matka,
 - pochodzenia nie znane.

ad 4. Ojciec był Kupcem przed wojną.

ad 5. Wykształcenie średnie (1 rok studiów)
 studia przerwała artkulka pogorzenia się
 warunków materialnych ojca. Pracowała
 jako księgowca.

Była niezwykle wrażliwym człowiekiem.
 Mierokatyśmy razem w jednym pokoju z kuchnią
 przez 3 1/2 roku. ¹⁹⁴⁴⁻⁴⁵ Jednym z myślałów jej
 charakteru niech będzie fakt, że kiedy
 mnie obserwowano przez 2 tyż. (byłam uprzedzona)
 a potem wzywano mnie do policji kryminal.
 z powodu zbierania się u mnie niedobrych
 ludzi (komplety tajemnego nauczania).

Ada powtarza że musz do policji a była
 "eingedentet" (za nie byłam) i więzła

marzątkie te wzięły na siebie. Wymieniła
całą swoją licząc rodzinę - (brat był w wojsku)
6-ciuo rodzinie, którzy dostarczają jej i bratowej
mleko i różne prowianty. W owym czasie przecież
już sama decyja pojścia ze mną była
bohaterstwem.

ad b. Nie znam adresów rodzinie. W Produicy
miejska tylko jedna z jej bratowej - z domu
MG Głabiszewska.

ad II. nie znam

ad III. 1. - "Kniżona w Buchsteli"
2. - Nie znam daty - Przewodnicząca sekcji -
MG Trilemieńska.

był do niego w
władzy Kniżona
dostawia prowianty -
biorka Produicy

3. Anna Krowcowa, sekcja sanitarna.
Blizniacy przegótow nie znam powierze
nie należałam do A.K.

5. 2 stycz. 1945 rano zabrano chorego z
miękkawic. W więzieniu w Produicy
była ranna w wyniku tego dnia
aresztowanego do dnia 18 wrz. 19 stycz.
Mając mnie wymierzono całą grupę
ranu powieziona do a kramulce
Bydgoskiej.

Antonina Laborus

Towarz

Zalgram zdjęcie Ady Cybulskiej! ale
proszę wyrazić o zwrot zdjęcia.

Stwierdzam własnoręcznie
odpis

307-78 Eryka Teraha
Elzbieta, sowa

Stwierdzam
odpis z oryginałem

Elzbieta sowa 10

Wanda Cybulska - harcerka

moja dziewczyna - zastępcza w 1932
w Gimnazjum Reiski w Brodnie.

W czasie wojny pielęgniarka
Szpitala Powiatowego w Brodnie
aresztowana razem z Dr. Wyszatowskim
Ordynat. jego żoną Dr. Wyszatowska.

i pielęgniarkami: Martą Kosmalowską
Mirką Karborską i innymi (Razem

około 12 osób.) w styczniu 1945. Dwa
tygodnie przed wejściem Armii Radzieckiej -
(około 22 stycznia 1945r. zostały się Walli.
po trzech dniach wypęd. Niemców z Brodnie

ostały samordowane na Przedmieściu
Brodnie - na Michałowie. Po kilku następ-
nych latach przypadkowo przy kopaniu fundam-
entów pod stodołę znaleziono ich
zwłoki i po odznakach metalowych, które
nosił lekarz i pielęgniarki rozpoznano ich
zwłoki. Ratując dzień fotograf.

Lesław Gajda

Pielęgniarki i Dr. Wjwatowok.
 opiekowali się rannymi partyzantami.
 Kłoiny przebywali w bunkrze
 w okolicy Tama - Brodka pow.
 Brodnica. Wyjście z bunkra pro-
 wadziło do stodoły lesińskiego
 w Tama - Brodziej.
 Lewandowski Agnieszka

II Materiały uzupełniające relację:

- Próba biogramu Wandy Cybulskiej, b.d. msp. oryg. k.1 s.1
- Biogram Wandy Cybulskiej (ex. do zbiorów) b.d.
msp. z ręk. poprawkami. k.1 s.2
- Biogram Wandy Cybulskiej (ex. do pracy) z poprawkami i dopiskami p. prof. E. Kawackiej, b.d.
msp. k.1 s.3
- Biogram Wandy Cybulskiej autorstwa p. prof. Elżbiety Kawackiej, Słownik biograficzny Konińskiego Pomorskiej 1939-1945 cz. 2, Toruń 1996, ksero. k.1 s.4
- art. Marian Bisan, Arkon skie wspomnienie w niemieckim przedsielcu, Ziemia Arkonowska, nr 5 (260), maj 2009, kserokop. oryg. k.1 s.5

Zajaw
Proba Białym

(1913-1945) konkurs
wers. 1945

wanda Cybulska, ps "Ada"

10 lat
miejscowa

Ur. 30 grudnia 1913 r., w Brodnicy, córka kupca Aleksandra i Marii z d. wadowskiej. Była absolwentką gimnazjum brodnickiego, uczestniczką Przynależności Wojskowej Kobiet i harcerką. Przerwała studia prawnicze, pracowała do wybuchu wojny w sklepie ojca jako księgowa.

W czasie okupacji mieszkała w Brodnicy przy ul. Mostowej i pracowała jako urzędniczka w niemieckim biurze rolnym. Odważnie czynna w samopomocy społecznej, kryła m.in. tajne nauczanie swojej współlokatorki Antoniny Banieckiej, podając w czasie przesłuchań w policji, że to jej liczna rodzina odwiedza ich mieszkanie a nie uczniowie Banieckiej.

Zaprzyjężona jesienią 1942 r. przez Irenę Żangowską ps "Kite" pierwszą referentką WSK /Wojskowej Służby Kobiet/ obwodu Brodnica AK, pełniła z początku funkcję łączniczki sztabu komendy obwodu. W 1944 r. została wyznaczona na kierowniczkę sekcji łączności referatu WSK i zastępczynię kierownika łączności sztabu inspektoratu Brodnica, Franciszke Jarzembowskiego ps "Bluszcz". Pełdziła też same jako kurierka do inspektoratów w Grudziądzu i Działdowie oraz do obwodów rypińskiego i lubawskiego.

Została aresztowana 2 stycznia 1945 r. w związku z wyspą pokrzydowską, torturowana w więzieniu brodnickim, swoim milczeniem przerwała dalsze aresztowania. Zamordowana wraz z grupą kilkuset kobiet w końcu stycznia 1945 r.

jęz do zbiorów 2

Cybulska Wanda ps "Ada"

ur. 30. grudnia 1913 r. w Brodnicy, córka kupca Aleksandra i Marii z d. Ka-
dowskiej, była absolwentką gimnazjum brodnickiego, uczestniczką Przysto-
sobienia Wojskowego Kobiet i harcerką. Przerwawszy po roku studia prawni-
cze pracowała do wybuchu wojny w sklepie ojca jako księgowa.

W czasie okupacji zamieszkała w Brodnicy przy ul. Mostowej i pracowała ja-
ko urzędniczka w niemieckim biurze rolnym. Odważnie czynna w samopomocy
społecznej, kryła m.in. tajne nauczanie swojej współlokatorki Antoniny Ba-
nieckiej, powołując się na przesłuchaniu w policji na odwiedzinach swojej
łącznie rodziny.

Zaprzyjęta przez p.o. referentkę WSK /wojskowej służby kobiet/ obwodu
Brodnica ^{A K} Ireneę Łangowską ps "Kite" jesienią 1942 r., pełniła z początku
funkcję łączniczki sztabu komendy obwodu. W 1944 r. została wyznaczona na
kierowniczkę sekcji łączności referatu WSK i zastępczynię kierownika łą-
czności sztabu inspektoratu Brodnica, Franciszka Jarzembowskiego ps "Blusz-
cza". Jeździła jako kurierka do inspektoratów w Grudziądzu i Działdowie
oraz do obwodów rypińskiego i lubawskiego.

Aresztowana 2. stycznia 1945 r. w związku z rozbięciem ^{przez Jęzd Kommando} partii desantu radzie-
ckiego w Pokrzydowie koło Brodnicy, torturowana w więzieniu brodnickim,
swoim milczeniem przerwała dalsze aresztowania. Została zamordowana wraz
z grupą kilkuset kobiet w końcu stycznia 1945 r. w czasie marszu ewakua-
cyjnego z więzienia bydgoskiego, dokąd została przetransportowana ^{z Brodnicy} 19. I.

Biogram oparty na relacjach i informacjach ^{m.in.} Antoniny Banieckiej, Ireny
Łangowskiej, K. Antoszewskiego, B. Gacy i kilku dalszych oraz siostry Janiny
Piaseckiej, znajdujących się w zbiorach E. Zawackiej poz. 238 - także 2 fo-
tografie "Ady"

AP AK, T.: Gostyański A.; Muzeum Mazowieckie, Płock, Akta POZ, sygn. MMP/s/6918; Zbiory własne autora: rel.: Grykin L., Nasilewski W., Pietras S., Piórkowska T.; Ch u r s k i M., *Wspomnienia z II wojny światowej*, rps; R e y m o n t S., P i e t r a s S., „Siew” — „Ractawice”, Warszawa 1993; K r a j e w s k i M., S u s z y Ń s k i S., *Działalność POZ „Znak” i ZWZ-AK na Ziemi Dobrzyńskiej w latach 1939-1945*, Prz. Hist., 1980, z. 4, s. 773-793. (Wg M. Krajewskiego i S. Suszyńskiego funkcję szefa Sztabu Okręgu „Mazowsze” pełnił German Marcinkowski „Kmita”).

Waldemar Brenda

Cybulska Wanda ps. „Ada” (1913-1945), kier. sekcji łączności WSK i z-czyni kier. łączności Insp. AK Brodnica.

Urodzona 30 XII 1913 r. w Brodnicy; córka brodnickiego kupca Aleksandra i Marii z d. Wachowskiej. Miała 6-to rodzeństwa. Jako uczennica żeńskiego gimnazjum w Brodnicy była drużynową szkolnej drużyny harcerskiej i uczestniczką hufca PWK. Maturę zdała w 1932 r., rozpoczęła studia prawnicze na Uniwersytecie Poznańskim. Przerwała je po I roku z powodu pogarszania się sytuacji materialnej rodziny. Odtąd aż do wybuchu wojny pracowała w sklepie rodziców jako księgowa.

W czasie okupacji mieszkając z nauczycielką Antoniną Baniecką (później zam. Zaborną) przy ul. Mostowej, pracowała również, znając biegle język niemiecki, jako księgowa w Buchstelle w Brodnicy. Było to przedsiębiorstwo prowadzące księgowość dla małych firm powiatu brodnickiego, w którym znalazło zatrudnienie wielu Polaków, w tym także zaangażowanych w konspirację. Praca ta zapewniała jej dobrą znajomość środowiska i bezpieczne kontakty konspiracyjne. Była bardzo odważna. (Kiedy jej współmieszkanek Baniecką, prowadzącą tajne komplety uczniowskie, wezwało gestapo dla „zapytania” o odwiedziny u niej młodzieży, Cybulska towarzyszyła Banieckiej — co było wówczas prawie krokiem samobójczym — wyjaśniając, że odwiedza ich jej liczna rodzina mieszkająca w pobliskim Pokrzydowie, także brat żołnierz Wehrmachtu, spędzający urlop w Brodnicy).

Do konspiracji została po raz pierwszy wprowadzona w dziale pomocy społecznej w 1942 r. przez Irenę Łangowską (potem zam. Dąbrowską), pierwszą referentkę WSK Obwodu AK Brodnica. Zaprzyścięła ją w sierpniu 1943 r. Władysława Zieleniewska, kierowniczką Referatu WSK Insp. Brodnica, powierzając jej sekcję łączności swego Referatu. Cybulska zorganizowała kilkunastoosobowy, sprawnie działający zespół łączniczek i kurierek, którym dysponowała zarówno Zieleniewska jak i kier. łączności Insp. Brodnica, Franciszek Jarzębowski ps. „Bluszcz”, „Sito”, również pracujący w Buchstelle. Rozporządzała sprawną siecią punktów kontaktowych w wielu miejscowościach rozległego Inspektora. Pełniąc z czasem także funkcję zastępczyni Jarzębowskiego jeździła do punktów w Obwodzie Nowe Miasto Lubawskie i Rypin, wchodzących w skład Inspektora. Według relacji Stanisława

Suszyńskiego przywoziła do punktu Żołobińskich, kontaktu Obwodu Rypin, duże paczki medykamentów. Często jeździła, konwojowana np. przez Bogdana Gałę, zatrudnionego na dworcu kolejowym w Brodnicy, do sąsiednich Inspektoratów w Grudziądzu, Włocławku, Działdowie. Dla przebywających często w Brodnicy szefa Sztabu Kmdy Okręgu, Józefa Chylińskiego i szefa wywiadu Okręgu Józefa Grussa, pełniła funkcję kurierki dalekobieżnej do Gdańska, Wiednia i Berlina (gdzie miała rodzinę). Cybulska miała prawo zaprzysięgania; zaprzysięgła np. Krystynę Kozłowską do pracy w sekcji. Wysyłając później Kozłowską dla zorganizowania nowego punktu w Jabłonowie poleciała jej zaprzysięg gospodynię tego punktu Wandę Klesieńską. W swoim miejscu pracy w Buchstelle Cybulska pisała często ukradkiem na maszynie materiały dla Inspektora; tam też uczestniczyła w małym sabotażu gospodarczym, w sprawach nielegalnego uboju, rozdzielała kart żywnościowych i in. akcjach.

Aresztowana została w jej mieszkaniu dnia 2 I 1945 r. Przeszła godnie okrutne śledztwo. W czasie ewakuacji więzienia przed zbliżającym się frontem wywieziona została z dużą grupą współwięźniów dnia 18 lub 19 I do Bydgoszczy, a stamtąd dalej na zachód, rzekomo do Meklemburgii. Cały transport zaginał, prawdopodobnie wymordowany w lasach nakielskich. W aktach poszukiwań Czerwonego Krzyża i Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich znajdują się natomiast ślady mówiące o zatopieniu na Bałtyku statku, na którym znajdowały się osoby z tego transportu.

AP AK, T.: Antoszewski K., Baniecka-Zaborna A., Cybulska W., Gaca B., Konarzewska K., Kozłowska K., Ronowska H., Suszyński S.; *Słownik uczestniczek...; Zastuzeni Pomorzanie...*, s. 221; Z a w a c k a E., *Szkice WSK...*

Słownik biograficzny konspiracji Pomorskiej 1939-1945 a 2 Tomu 1996

Czuperska-Śliwicka Anna Olga z d. Krawczyńska, ps. „Podkowa”, „Doktor Anna” (1908-1988), punkt kontaktowy KO ZWZ Pomorze w Warszawie.

Urodzona 10 VII 1908 r. w Białym, pow. Brzesko; córka Pawła i Herminy z d. Niedojadło. W 1922 r. przeniósł się z rodziną z Chrzanowa do Warszawy, gdzie w 1927 r. ukończyła Gimnazjum im. M. Konopnickiej i rozpoczęła studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego. Dyplom lekarza-internisty (L. 536) otrzymała 4 XII 1933 r. Pracowała jako lekarz-wolontariusz do 1935 r. w warszawskim szpitalu Dzieciątka Jezus, następnie św. Rocha. Odytowała przeszkolenie ratownictwa i obrony przeciwgazowej.

Od października 1937 r. do listopada 1940 r., (z trzymiesięczną przerwą od października do grudnia 1939 r.,) była lekarzem domowym w IV Obwodzie Ubezpieczalni Społecznej w Warszawie (Zielonka). W

Elżbieta Zawacka

W niemieckim gnieździe

W moim domu mam – jak pewnie każdy – rodzinne albumy fotograficzne. Najstarsze z nich luksusowe, skórzane, z ozdoby- mi okuciami, wytwornie zdobi- ne, służyły dziadkom XIX jesz- cze wieku. Późniejsze, z przełomu wieków i z początku wieku XX, są albumami rodziców i ich rodzeń- stwa. Mój własny album, już nie o secesyjnym kształcie, jak wyżej wspomniane, ale w stylu art déco wypełniałem fotografiami od roku mniej więcej 1933 aż po czasy tuż powojenne, po rok 1947.

Rzadko do niego zaglądałem, nie pamiętałem po latach dobrze jego zawartości – jednak tylko do czasu. Pisząc wspomnienie o Pani Profesor Elżbiecie Zawackiej i czytając ponownie jej pracę *Brodniczanki w konspiracji wojskowej lat 1939-1945* natknąłem się w niej na następujący fragment:

„Według relacji Zygmunta Domkego (Szczapa, Wacław) miejscem zorganizowanego sabotażu gospodarczego była Landwirtschaftliche Buchstelle – biuro księgowości rolniczej, obejmujące rachunkowość wszystkich polskich majątków powyżej 100 ha, administrowanych przez Treu- händlerów – Niemców w powia- tach: brodnickim, nowomiejskim i rypińskim.

Pracownikami Buchstelle w Brodnicy byli w większości Pola- cy, wśród nich wielu akowców, jak autor relacji, Wanda Cybulska, Janina Smolińska, Klara Kona-

W. Cybulska z pochyloną głową z lewej strony, obok niej na podłodze M. Sułkowski; K. Długołęcki ma za sobą portret Hitlera; Z. Domke w górnym rzędzie z prawej strony, obok niego kawałek głowy L. Bizana.

rzewska, Franciszek Jarzembow- ski, Leon Bizan, Marian Sułkowski, Konstanty Długołęcki i inni. Dzięki nielegalnym operacjom księ- gowych, akowcy zatrudnieni w poszczególnych majątkach mogli niekiedy usuwać ze stanu po parę sztuk zwierząt rzeźnych i drobiu. Korzystała z tego okoliczna lud- ność polska oraz organizowana przez dział „Opus” akcja paczko- wa.”

Ten fragment dziwnie coś mi przypominał. Zrazu nie wiedzia-

łem z czym się skojarzył, ale w końcu po długim czasie otworzy- łem szeroko oczy ze zdumienia. Jedną z fotografii w moim albu- mie jest – jako żywo – niejaka ilu- stracja do tekstu prof. Zawackiej. Widnieje bowiem na niej Wanda Cybulska, Marian Sułkowski, Konstanty Długołęcki, Zygmunt Domke i pół głowy mojego ojca Leona Bizana.

Słowem jest to prawie cała opi- sana przez prof. Zawacką akow- ska komórka zgromadzona pod

orłem ze swastyką na tle portretu Adolfa Hitlera.

Fotografia przedstawia biuro- we wnętrze opisanej przez prof. Zawacką brodnickiej instytucji z lat okupacji i jej polskich i nie- mieckich pracowników zebranych z jakiejś okazji przed kamerą fotograficzną. Nie znam powodu, dla którego wykonano to zdjęcie.

Z ojcem nigdy na ten temat nie mówiłem. Nie pamiętam rów- nież czasu, z którego fotografia pochodzi. Było to w każdym razie

przed aresztowaniem mojego ojca i Mariana Sułkowskiego, może w roku 1943.

Landwirtschaftliche Buchstelle siedziębę swoją miała na rogu ulic Dworcowa i Kamionka, w inte- resującej willi z końca XIX lub z początku XX wieku. Otaczał ją od frontu mały, od tyłu spory ogród – tak w każdym razie usytuowa- nie tego budynku zapamiętałem. Wejście było dość paradne – kilka szerokich stopni obramionych zapraszającym jak gdyby na duży taras murkiem prowadziły do wielkich drzwi wejściowych.

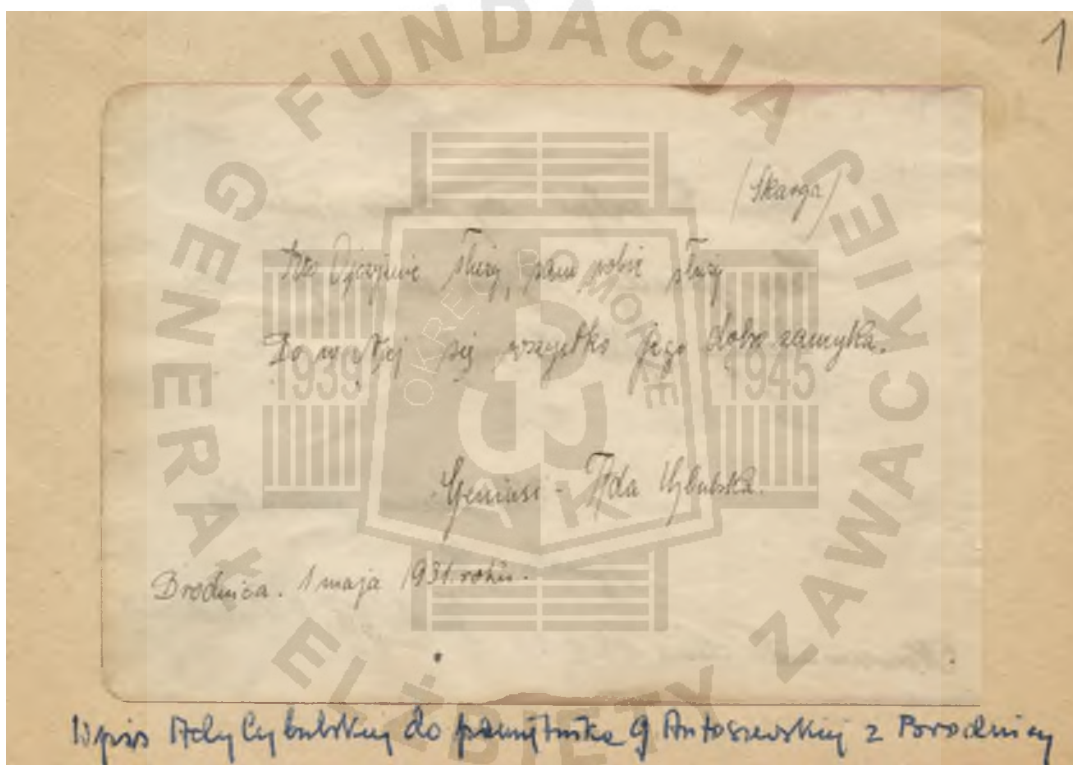
W jednej z zewnętrznych ścian domu była duża, półkolistą za- mknięta błękitna wnęka. Ale We- nus czy Artemida już z niej dawno czmychnęły – była wówczas pusta. Byłem kilka razy w owym dużym przydomowym ogrodzie z matką, z Marią Długołęką, żona- mi konspiratorów, i z panią, której nazwiska nie pamiętam, a która wynosiła z brodnickiej mleczarni, gdzie pracowała, masło dla pilnie potrzebujących, zwłaszcza dla więzionych w obozach.

Sędziectwem ogrodu był stru- myk z jeziora Niskie Brodno i tory kolejki wąskotorowej do cukrow- ni Ostrowite. Tyle zapamiętałem z owej niemieckiej placówki, w której sabotaż gospodarczy, choć pewnie nie tylko on, był, zdaniem prof. Zawackiej, na porządku dziennym.

III/5 Inne materiały - Cybulska Wanda.

Wpis Ady Cybulskiej do pamiętnika J. Antkowskiej,
Brodnica, 1 maja 1931 roku, ręk. oryg.

k. 1 s. 1

IV/1. Korespondencja w sprawie Wandy Cybulskiej:

- Karta pobrała Haliny Wicowej z informacją o wystąpieniu fotografii Ady Cybulskiej, Bydgoszcz, 2 lipca 1984 r., rękopis. oryg.

L. 1 s. 12

17 d. lipca 84

1

15

Pracownia Pań!

W związku z powołaniem p. Henryka J. Braciszewskiego
(z d. Langwa, 1893) przejął w zarządzenie fabrykę
graficzną w Łodzi, którą przejął z wyjątkiem
i Lubianiej w Łodzi. W kilka dni przed
awansowaniem przyjechał do Lubowa u mojej
matki i brata, mojego brata i brata
który był tam w związku z "kompleksionem".

jaki się do niego uwiązało. Ollino prawie nigdy
Ollini pojedła do niedzieli, oblicza, że
półka satanki w kółka i cetera wstęci.

Niesieki!

Ollam nadzieję, że fotografica Jolci mogła
być wykonana i le. prony o zwrot.

Specj. porównawcza

85-224 Pondsraes Halina Minswa

Brodzice

T.K: 238/238 Pomorze

Cybulska Wanda

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 64

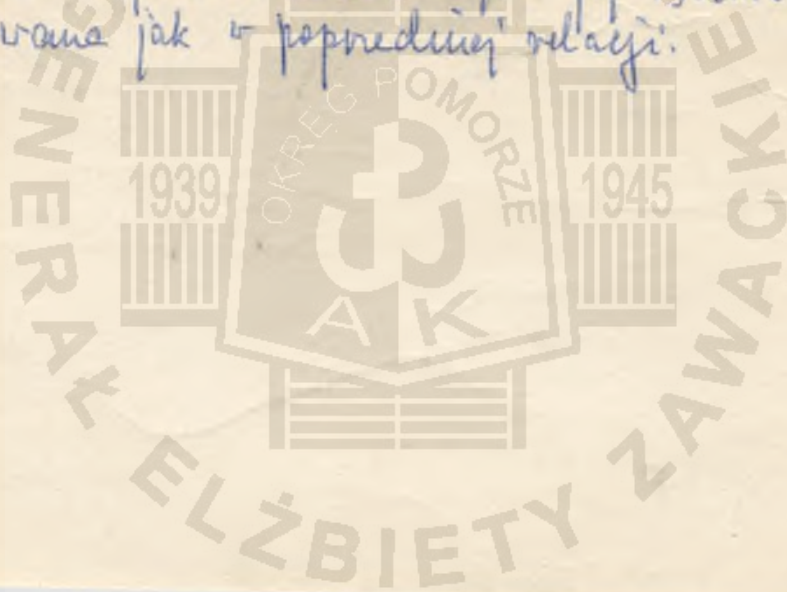
5.22.6.25, ^{1/2}
 Pamiere
 R. 238/P
 P. 172/ Brodnica (35) 2.H.P. ✓
 142-AK (14)
 + CYBULSKA WANDA ~~JURKIEWICZ~~ partyzantka
 Nazwisko i imię Nazwisko panieńskie
 "Ada"
 Pseudonim Nazwisko używane w czasie okupacji
 Aleksander i Maria z Wadowskiej nr 30 XII 1913r. w Brodnicy
 Imiona rodziców, nazwisko matki Data i miejsce urodzenia
 29. I 1945r. zginęła w drodze do obozu.
 Data i miejsce śmierci, ew. przyczyna
 przy ewakuacji w kierunku w Bydgoszcz.

ZRÓDŁA I ZAPISY BIOGRAFICZNE:
 Inst. Hist. P.A.M., Koreszki 1939-1945" Wyd. P. nr. 11. 15-06-1973r. str. 365
 Doinynowa Z.H.P. z Brodnicy. W czasie okupacji w 142-AK. Arrestowana
 2. I 1945r. za udzielanie pomocy sanitarną partyzantom
 polskim i radzieckim. Po ciężkich badaniach wyznaczona
 z grupy więźniów 29. I 1945r. nekono do obozu w Meklem-
 burgii. Zamordowana w drodze.
 Brodnica

ZVG Nr 14. - 544. - 20.000. - U3

JL.B

rel. Agbrowskiej Izabely z d. Langowskiej nr. 10/II Brodnic
Relatorka zaproszona jest w 1942 r. do org. Kasp. ZWZ-
AK. Ona stopniowo inne. Była jej Tsernierska.
Arztworona jak w poprzedniej relacji.

1. 2. Paw / 238 3. ZWZ-AR
Brodnica
ZHP

4. ⁺ Cybulska Wanda 5. d. Cybulska 2

6. "Ade" 7. Cybulska

8. Aleksander i Maria
zd. Machowski 9. nr. 30 XII / 1913 r. w Porodlnicy

adres siostry II - wrota
10. adres siostry I - Janiny Proszek
85-472 Bydgoszcz - Smukły ul.
HT. Baranowski 11. awant. z 1. 1. 1945
29. I. 45 zaoprowadzenie w drodze
do obozu w Mauthausen

12. Rel. - uciekający Wielki Łubicki, w rel. siostry która
wspierała 15 XII 77 r.
rel. Zaborny Gult

K 19294

techniczne WSK obs. Poradnice 1,2,
zaprowadzone przez WZ Zielonki "Dawny" (nie)
adres poczty: Maria Rychełowska Tremesna, ul. Kosciuszki 5
znak serpoly: brak u brzojowi patki

1	stróżnica chor. pom	238	3	3
4	Cybulska Wanda	5		
6		7		
8		9		
10	Brodnicza			
12	Inst. Hist. P.R.V. "Harcerek 39-45"			

Nr. 157 B. W. Strużynowa z Miedusicy, w czasie choroby
 w 2 w. 2 - Al. Aręntowicza 2. I. 45 za udzielenie
 pomocy sanitarnej, postępowaniem pielęgniarskim i rodzicelnie
 Pożyczki lekarskiej wycieczki 29. I. 45 rekonwalescencji
 do szpitala w Mahlenburgu, Zamołodowa w dro-
 dzie. Złoty i w. H. Gace i karbowan. M.

238

4 AK
Brodnice

+ Cybulske Wandę
" Ade"

d/o
d/o

Aleksander i Maria
zd. Wacławske

30 XII 1913, Brodnice

- (Brodnice)

arent. 2 I 1945
zamordowane 1945

zrodłorel. siostry, A. Bannickiej, J. Insiarski i liczne wzmianki
fotografia

K 79/19294
MH 13084

1. ... 238 ... 3 ... 5
 4. Cybulska Wanda 5 ... 5
 6. 7
 8. 9
 10. 1939 ... 11 ... 11 a ...
 12. E. Zawacka: "Z dziejow brodeczkiej AHL (IV)
 "Pokrydowska tragedia"
 C. W. ...
 Aleks. ...

Cybulska Wawola "Ada"

Brodnica 6
AK

s. a wymienić osoby z kontaktem, który
kontaktował się z Fr. Janembouskim
u miejsca pracy "Buchstalle" - K. Antoszewski
u swojej relacji -
- matka, dobre wspomnienia i wyjazd do Gdańska i Berlina
a także do Włocławka i Płocka.

Zi. ul. K. Antoszewskiego o Fr. Janembouskim M-26

MUS.

Cybulskie Pdele "Pdele"

Prodnice⁷
1704

Zapisała w pamiętniku przyjaciółki Eugenii

Auto'swój - Borowski Prodnice 1. maja 1931 r

"Kto bierze życie swoje, sam sobie życie"
- Bo w Nij ni wyzako jeo dobro zamke"

zwołto list K Auto'swój do SZ 23-02-80

SZ

Brodnica

Brodnica 8
K.O. AK

+ 1945 CyBULSKA WANDA

wob. Słownik poleg. Młost. Wodki ... 5 68

uz. i nam. 1939 Brodnicy

1945
1942
1945
AK
1945
ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Cybrlska Hala

Brodnice

9
/Barnacka/ była impederentem i miała brata w wyjątku
mim, i miała po matce
Własna praca naukowa i naukowy zespół, w tym
Barnacka (z którą Hala mieszkała), miała na
siebie wyjątkowo przychylnie "opis" - w tym
Barnacka

Siostra - zuchowca - brat polski w tym, w tym

in Główny - co było, w tym, w tym, w tym, w tym

(Błaga) Była jako sąp. leżąc w tym, w tym, w tym

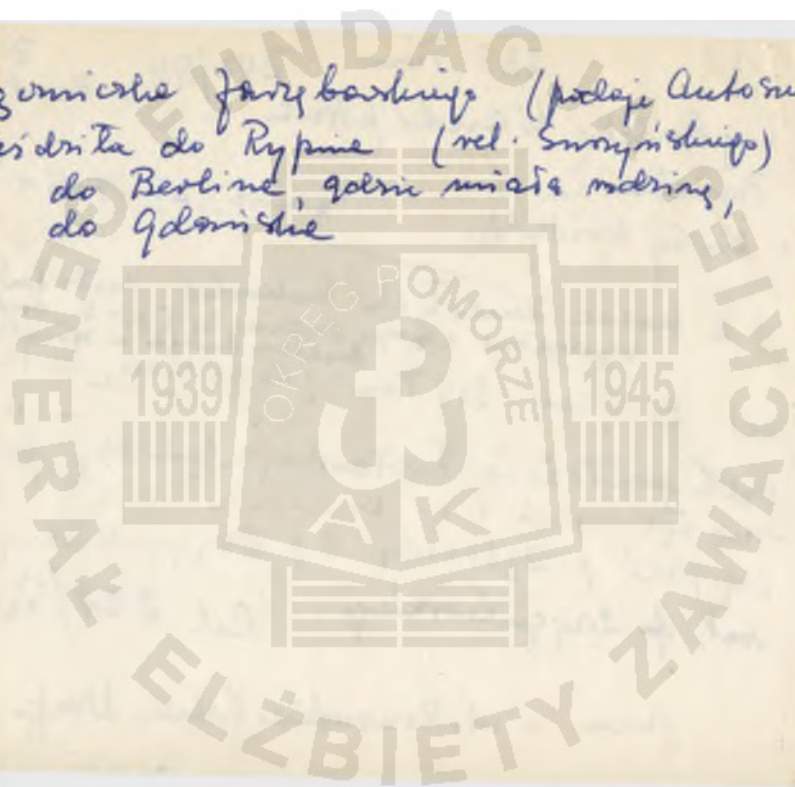
238 Pam ZWZ/TK ZHP
+ Cybulskie Wandę p. Półce Brodnica 10
Brodnica
2 listy bristki. awent 21 1945 v

W sprawie zamieszki Melarolap Wistki Luśnick
rozprawy 2 grupy wzięcia 29 1945. ruchoma do
michem brzy - zniszczone w drodze
rel. B. Gęcy 219 Pam (obdobnie notatki)

Była parafialna Kozłowski - Brzozki jako
ref. team work
zapytai p. Dzbravsky i p. Dziqielwskiego
rel. p. Dziqielwskiego Rel. 238/Pam

Wam. w rel. Rownalicy Halany 2rup

Legonice fary baski (podaje Autoswiti)
jesdrita do Rypnie (rel. Smoyin'skiego)
do Berlina, gdzie miata mdring,
do Gdanskia

Cyburaska Pde

11

Z relacji Lubarskiej - de Phrasiej
Gacy
Rostawskiej

wyminha ze Pde byla refer to crun-
cuk linii wywiadu 1945

np Grawowski - Cybelski - Pde -

pridzite do Dziadkosc
Gondrydce
Lubow
Rypane

Gdansk
Pde

Rd. 238

Brodlina 12

Cyborchka Wanda

rel Domke m 102

Zatrudnienie w "Ponakstelli" - roboter
gosp

pisada na kusymu dla impelitoratu
(zip Autoservisy)

Rel. 238

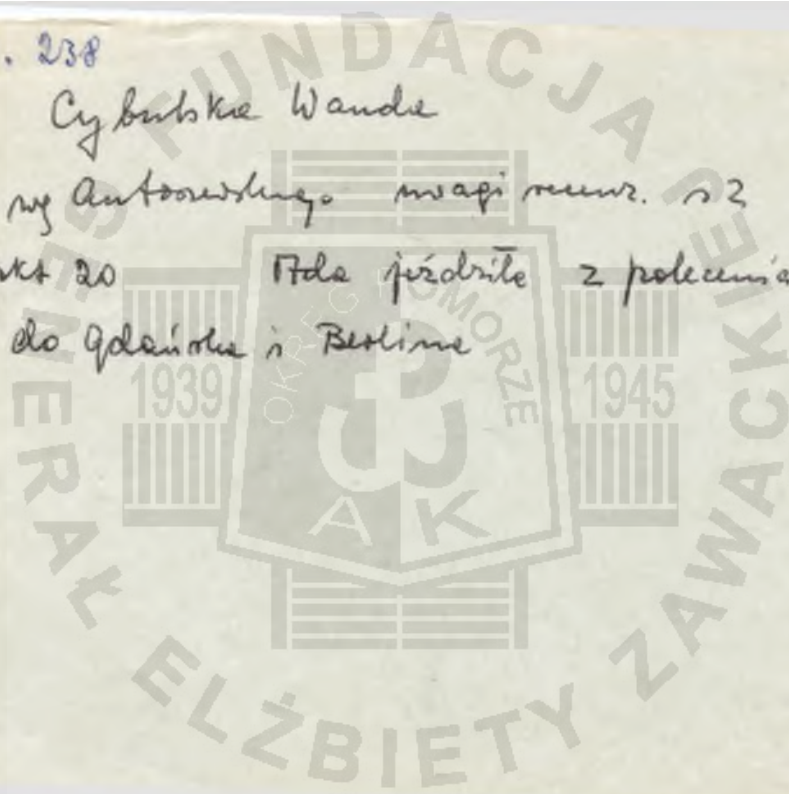
Brodenice
13

Cyburskie Wandie

ny Autozwozdugo msapi mowr. s 2

pkt 20

Fda jradrite z polecenia Wicdra
do Gdenie i Berlina

Czybulska Wanda Półka
ul. Kościuszki 3 Smaragdy 3 VII 84
telemiasteczko Borodino

Borodino

14

Smagdyński otrzymał od Półki materiały i poście
konsp. Proszę wata ten na punkcie kontaktowym w
Helmu Zatożony, przechowywać często przez 2 materia-
łami medycznymi. Stykają się na punkcie w Telki
awent. 2 I 45

nie zdawało to podobać się z kolei badań
przebiegiem myśli

Cybulskie Wanda „Ade“

Brodnice

15

~~zawieszka~~
Klawa Golembka podaje [1985]

Cybulskie studiowała prawo na Uniwersytecie w Poznaniu.

Wrazem z Klawą - rok 1933/34. A

była związana z gimn. Brodnickiego Czesławy Zim-
nowskiej (która w czasie okupacji wyjechała za mąż
za rodziców z Brodnickiego powiatu, gdzie
Czesia mogła być dawniej; jej rodzice byli amery-
kanami)

Cybulskie miała kontakt z Czesią

w Cybulskach było 5-cio osobne rodzinne

Przełomice
17th 16

Cybulskie Poda

jeździła do Wiednia morze w kierunku
Zw. James. ?

(to myślała powstała w czasie wyjazdu
pociąg 89 o Zw. James.)

morze faktycznie Bułicka ?

Brodnica
ZWZ-ALC 17

Cybulska Wanda ps. "Ada"

Pracowała w komendzie P.C.K. na terenie
Brodnicy. Zadaniem naszym było mieć
siemie paucy wpiętniom obocowym, wy
siedlonym Polakom, zapatrywanie party
zarów to leki i opatrunki
inf. w rel. Romaszkiej Heli u-274 s.1

leg

(+)

rel 238

Cybulskie Wanda

Porodnice
18

B. Gaze podaje, że konsulował Cylb do Lubary, Dzwiedze,
Pypnie, Gmudzidze
K. Kowalska podaje, że została zaproszona do domu przez Cylb.
w 1943 i od niej otrzymała wskazanie do Francis 49, na im
zaproszenia Klenygnichy i in.

Budnice

19

Cybulskie hola

1939

OKRAG

MORZE

1945

zdroj: korespondence z blizny Koumencusky
(Beaka osob. ur K-378)

A.S.

Łęczyński kemp 238 Pom

Brodzice
AK 20

⊕ 4. Cybulska Wanda 5

Kam
Ani 12/6
12. "Stowarzyszenie" wzm. pod mi. w Gdaniu
zł. K. Stowarzyszenie

Cybulskie Kommando

Brodzica,
22

Często podczas okupacji spotykał się
z nim S. Karbowski

T.: Karbowski S.

zob.: List S. Karbowskiego z dn. 15.01.96.

HMM-P6

Cybulska Wanda, ps. "Ada"

23
Brodnica
~~XXXXXXXXXX~~

SzSz,
ZWZ-AK

Harcerki 1939 - 45, str. 175, 383

K.Wojt., 95.

Cybulska, Iwona

Produkcja
losk 24

ps. "Ada", Pierwszańska sekcja Rurówek
i Igumeni losk, loski pracowała
z dieterystką "Darmig".

Lasłuzeni Pomorskie III 6. 201

J. K. 1994

Brodnica
AK-PCK 25

CYBULSKA WANDA

Aresztowana przez gestapo 3. I. 1945 r.
wraz z innymi więźniarkami brodnickiego
"PCK": 2 siostrami Zakrzewskimi, 2 siostrami
Zieleniewskimi, Gacinską, Martą Kozmalową,
lek. Miwatowskim i jego żoną Winiatowską,
być może Heleną Raniowską, siostrą księdza
z Pokrzydłowa (Adelajdą Głowczewską).

Źr.: Rel. Stefana Karbowskiego o Mirosławie Kar-
bowskiiej,teczka Mirosławy Karbowskiiej, nr K-240,
I, k. 4v; tamże I, k. 6v.

VI'94 MGr

Brodnica

AK

WSK-PCK "

26

CYBULSKA WANDA

maturzystka, zam. w Brodnicy, ul. Mostowa.

Aresztowana w wyniku ujawnienia składowicy materiałów sanitarnych w Pokrzydowie (wyspa pokrzydowska) ok. 31. XII 1944 r., wśród grupy ok. 12 osób z Brodnicy i okolic, obok: Mirostawy Karbowskiej, Heleny Romanowskiej, 2 siostr Zakmewskich, Gacińskiego małżeństwa Liszatonowskich.

Źr.: Rel. Mieczysława Karbowskiego o Mirostawie Karbowskiej,teczka Mirostawy Karbowskiej, Insp. Brodnica, nrk-240, I, k. 2.

MGr ozem. '94

CYBULSKA

ps. "Ada"

BRODNICA

AK

Zginęła tragicznie przed samym wyzwoleniem,
podobnie jak: Gacanka, Fiutowski, Jarzembowski,
Władysława Zieleniewska ps. "Darnina".

T.: Stemplewska-Ostrowska Maria, insp. Brodnica, T. 1

f K-415, I, 1/2.

MCn/04

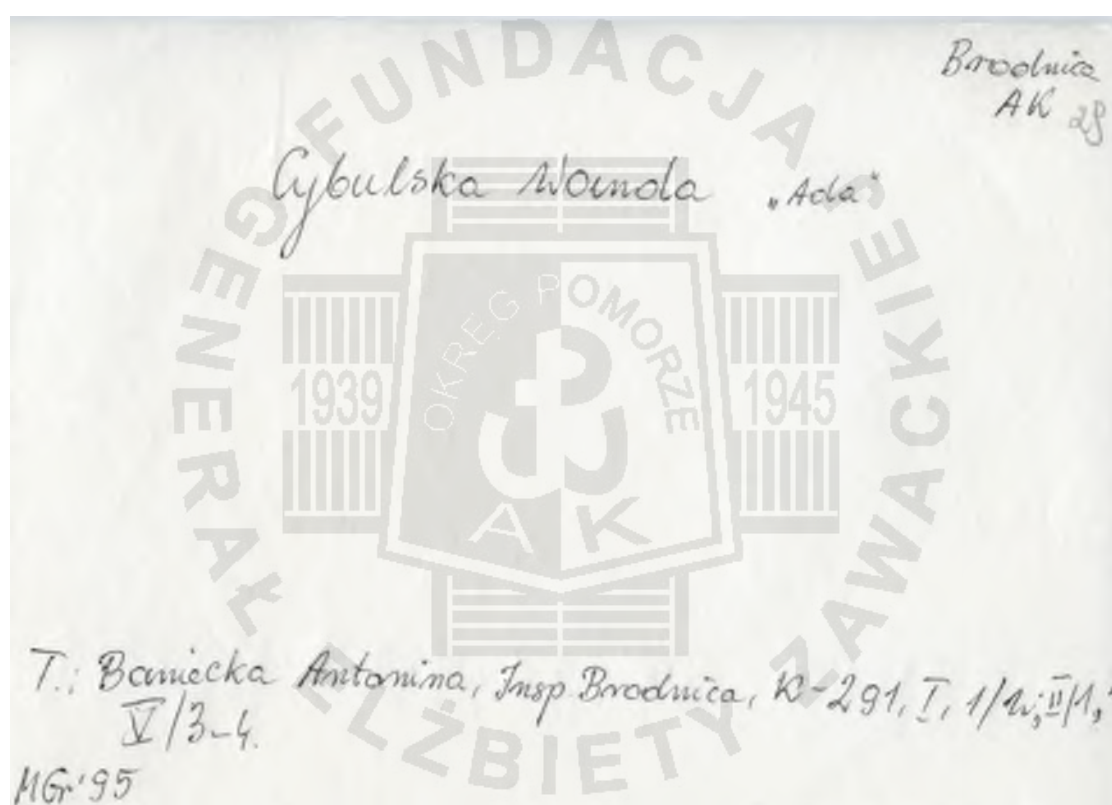
Gybulskie

Brodzice
AK 28

Epizymlie w Inip AK Brodvice
(obwód Ryppn i Brodvice). Amortowalle
de pouprkui stycenia 1945 r. zamondowelle
pocz. Mielu 15-

Zob. i Krajewski, Subzymster i Derakalmonie Pol
"Amali", Przegled hist. 1980/2.4,
s. 180

KM-96

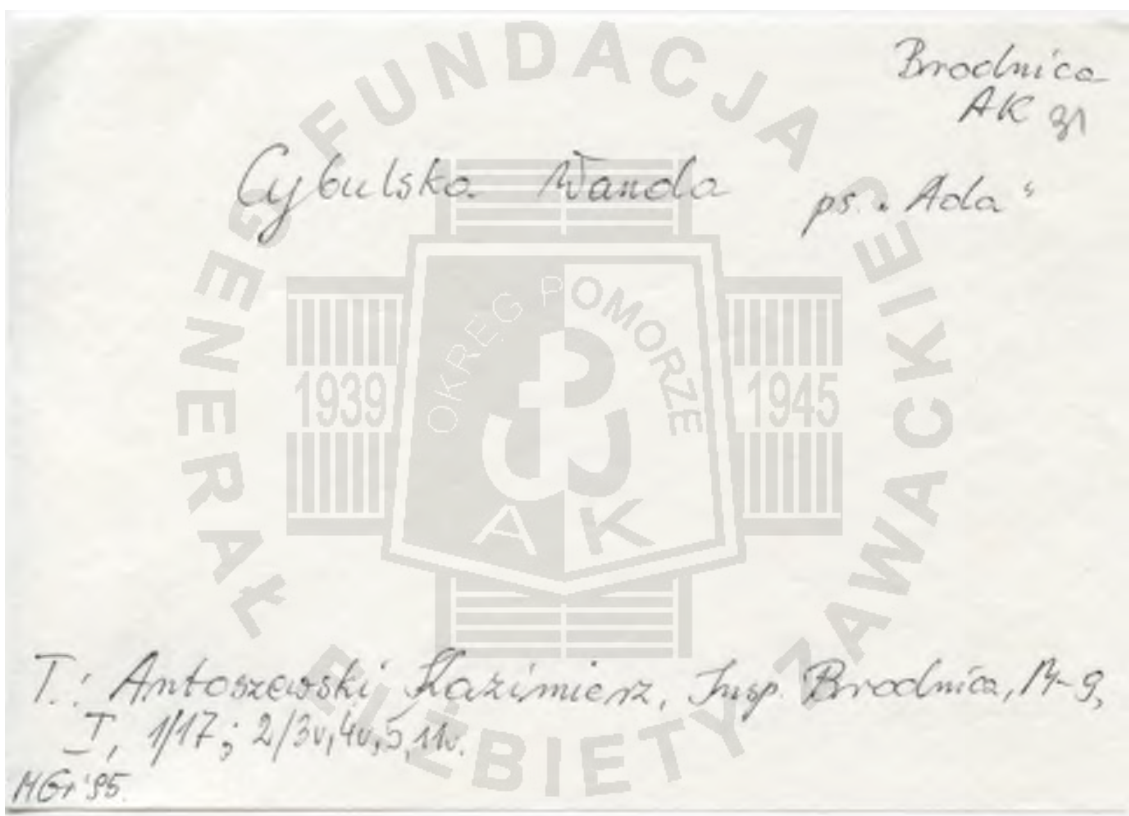
CYBULSKA WANDA

BRODNICA AK

Uczestniczyła w sabotażu gospodarczym, który prowadzony był przez konspiratorów zatrudnionych, podobnie jak ona, w Landwirtschaftliche Buchstelle w Brodnicy. Prowadzili go m.in. Sukowski, Klara Konarzewska, Janina Smolińska, Franciszek Jarzembowski, Konstanty Długolecki, Zygmunt Domke. Sabotaż ów polegał na manipulacji księgowej rejestrującej stan inwentarza gospodarczego. Ze skutków tej działalności korzystali głównie polscy pracownicy danego majątku oraz "ludzie pokrzywdzeni przez okupanta".

T.: Domke Zygmunt, Insp. Brodnica, M-103/712, I,

ML.rol.1/2-2v.

Brodnica
Sz.Sz. AK

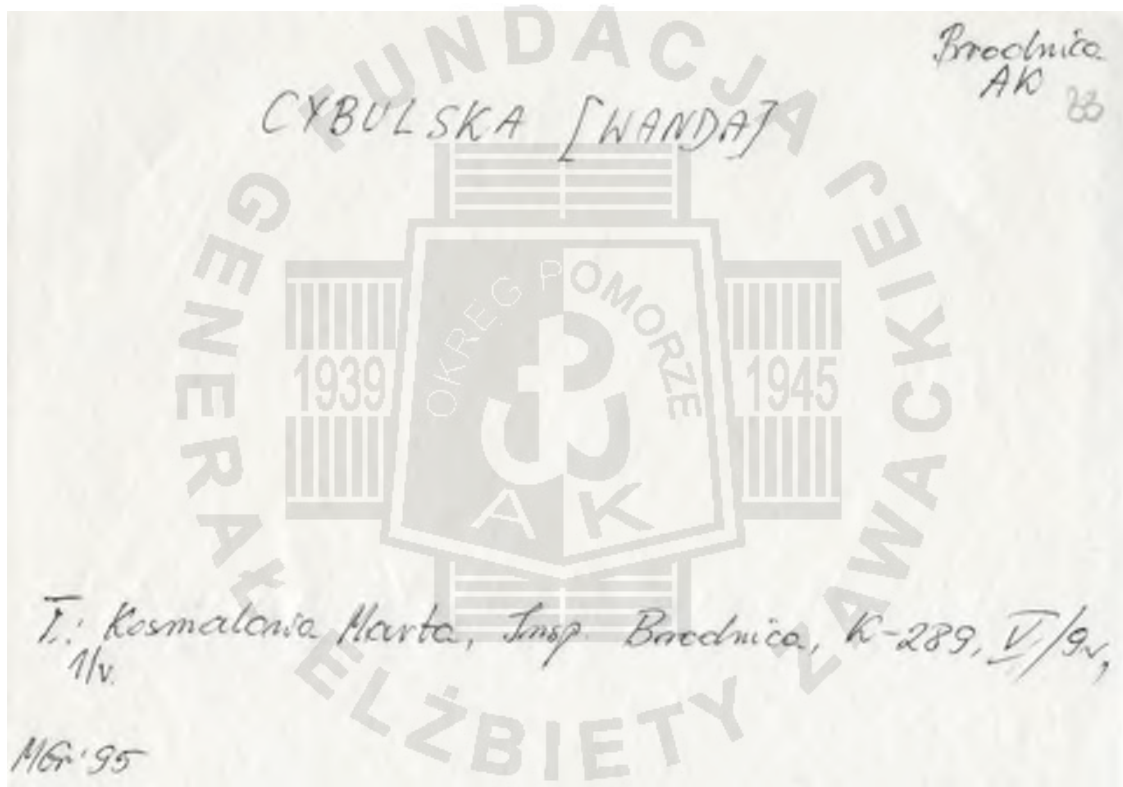
32

Cybulska Wanda

Drużynowa z Brodnicy, podczas okupacji
w Armii Krajowej, aresztowana 2 stycznia
1945 r. za służbę sanitarną na rzecz par-
tyzantów, wywieziona 29 stycznia 1945 r.
rzekomo do obozu w Maklemburgii, zamor-
dowana w drodze.

Jankowski, Harcerstwo ... str. 283

hjr

Brodnica
AK 34

CYBULSKA WANDA ps. "ADA"

Aresztowana ok. 2.I.1945r. w związku z wyspą
pokrzydowską i przebywająca w więzieniu w Brodnicy
obok: Krystyny Kozłowskiej, Marty Zieleniewskiej,
Władysławy Zieleniewskiej, Haliny Gacy, Mirosławy
Karbowskiej, Ożminowej, -pracownicy apteki w Bro-
dnicy, Zofii Zakrzewskiej, Adelajdy Głowczewskiej,
(Jadwigi) Cyrklaf, jej matki (Zofii) Cyrklaf,
(Ireny) Wiwatowskiej (łącznie ok. 22 kobiet),
Henryka Sitniewskiego, Bogdana Gacy, dra (Nikodema)
Wiwatowskiego, Emila Tomczyka, (Jarzembowskiego)
i in. mężczyzn.

Zr.: rel. wł. Krystyny Kozłowskiej, teczka tejże,
nr K-368, I, k.6-7.

MGr czerw. '94

Brodnica
AK 35

CYBULSKA (WANDA) ADA

Pod koniec grudnia 1944r. uprzedziła Krystynę Kozłowska i przez tę ostatnią Halinę Gacę o „wajpie” i poleciła im zniszczyć wszystko, co mogłoby je zdekonspirować. Polecenie to zostało wykonane.

Zr.: rel. wł. Krystyny Kozłowskiej,teczka tejże,
nr K-36⁶, I, k. 5.

MG+ Czerw. '94

Brodnica
AK 96

CYBULSKA WANDA ps. "ADA"

Kierowniczka działu Igła AK imsp.
Brodnica. Zaprzysięgła Krystynę Kozłowską
do AK w grudniu 1943r.

Źr.: Biogram K. Kozłowskiej,teczka tejże, nr-K-366,
I, k. 27, 28.

MG 194

Brodnica
AK 37

CYBULSKA WANDA ps. „ADA”

Zwerbowała Krystynę Kozłowską do AK i zaprosiła ją. Kozłowska otrzymała przydział do służby łączności.

Wszystkie polecenia przezielenia pocztę Kozłowska otrzymywała od Cybulskiej.
Na podstawie polecenia Cybulskiej Kozłowska zwerbowała do AK Halinę Bacę.

Źr.: rel. mł. Krystyny Kozłowskiej, teczka teje, nr K-36, t. 3.

MGr czerw. 194

Brodnica
AK 38

(CYBULSKA WANDA) ADA

Powiadomiona przez pracującą w parowozowni dworca brodnickiego Krystynę Kozłowską o planowaniu podłożenia dynamitu na dworcu w Brodnicy przez Niemców i naniesieniu przez nich punktów na planie dworca, gdzie miał być podłożony ładunek, przekazała Kozłowskiej rozkaz wykradnięcia tego planu od kierownika (parowozowni?). Kozłowska wykonała ten rozkaz przy współpracy z Bogdanem Gacą, który również pracował w brodnickiej parowozowni i oddała plan czekającej w poczekalni Cybulskiej. Ta akcja uratowała dworzec brodnicki przed zniszczeniem, gdyż udało się rozminować ładunki. Cybulska była przełożona Krystyny Kozłowskiej (uwaga E. Zawackiej).

Er.: rel. w. Krystyny Kozłowskiej, teczka tejże,
nr K-388, I, k. 9-10.

AGr Oczw. '94

CYBULSKA (WANDA) ADA

Brodnica
AK 38

Przełożona Krystyny Hozłowskiej. Hozłowska
rozkarzy odbierata myłgarnie od Cybulskiej.

Źr.: list K. Hozłowskiej-Osinińskiej do E. Zawackiej,
teczka K. Hozłowskiej, nr K-366.I, k. 23v.

MGr 1994

Brodnica
AK 40

CYBULSKA (WANDA) ADA

Należała do grupy osób wywiezionych z więzienia brodnickiego [po aresztowaniu ich ok. 2.I.1945r. (w wyniku wyspy pokrzydowskiej)] obok: dr Wiwatowskiego, jego żony (Wiwatowskiej), Haliny Gacy, Mirosławy Karbowskiej, Zofii Zakrzewskiej, (Sukowskiego ?), Ożminowej (Oziminowej), Głowczewskiej. Inni aresztowani zginęli w więzieniu: Henryk Siteniewski, Władysława Zieleniewska, (Jarzembowski).

Zr.: List K.Osińskiej (Kozłowskiej) do E.Zawackiej,
teczka K.Kozłowskiej, nr K-366, I, k.23

MGT 194

Brodnica
AK 41

CYBULSKA WANDA ps. "ADA" łączniczka

Zaprzysiężona do AK- ok. 1942-43r. - przez Irenę Langowską ps. "Kita". Langowska przekazywała często przez Cybulską polecenia. Uczestniczka konspiracji AK tak jak: Irena Langowska, Maria Psuty, Halina Gaca, Franciszka Oziminowa, Helena Ronowska, Marta Kosmala, Mirosława Karbowska, (Stefania Bekter) "Czarny Anioł", być może także Aleksandra Siudowska Cybulska sama zaprzysięgała także inne członkinie konspiracji. Aresztowana przez gestapo (w wyniku wypadku pokrzydłowskiej) po aresztowaniu w grudniu 1944r. Stefani Bekter, Franciszki Oziminowej, Haliny Gacy, razem z Mirosławą Karbowską, Martą Kosmalą i Krystyną Kozłowska. Wszystkie zginęły. Najpierw były w areszcie w Brodnicy i w styczniu 1945r. zginęły w transporcie śmierci (transport 300 lub 500 osób).

T.: Langowska Irena, K-214, k. 1/3-4, 6, 7, 10.

NGr '94

Brodnica
AK 42

CYBULSKA (WANDA)

AK

Członkini sekcji "PCK" w Insp. Brodnica, tak jak:
dr Wiwatowski, jego żona Wiwatowska, Kosmalowa.
Karbowska, Ronowska, Gacanka, Oziminowa.

T.: Wróblewska Waleria, Insp. Brodnica, K-281, k.I,
2/3.

MGr 1994

Brodnica
AK 43

CYBULSKA (WANDA)

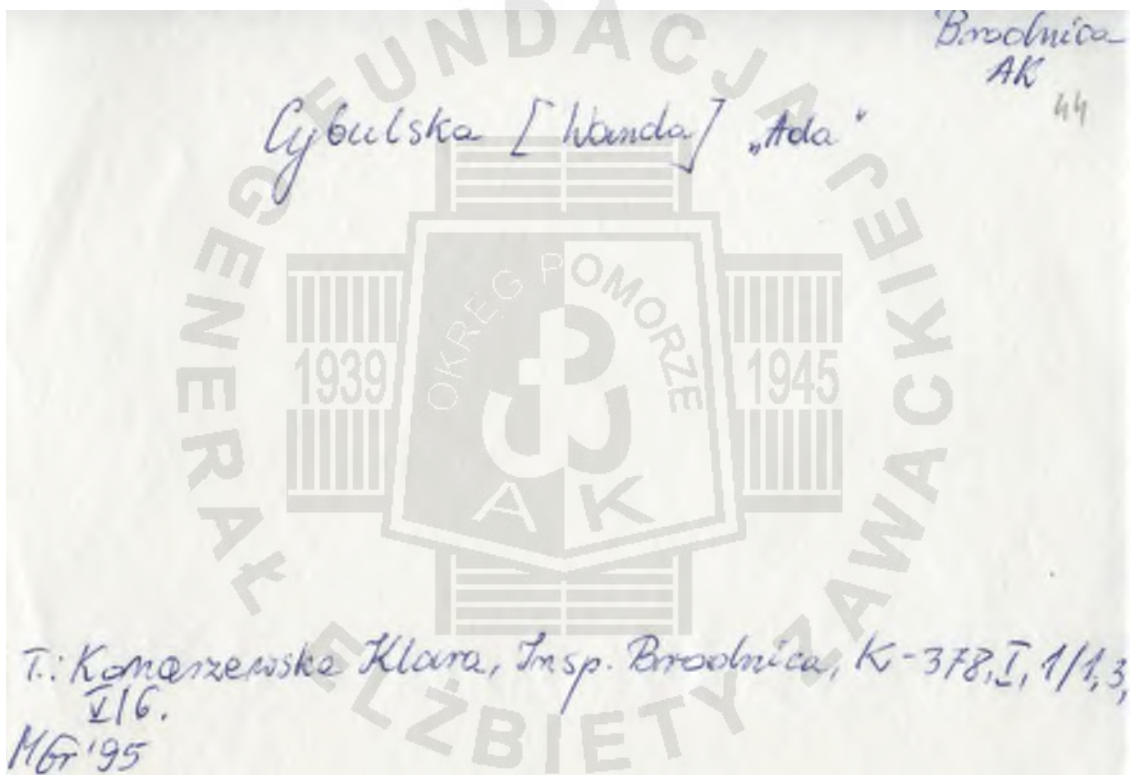
ps. "Ada"

AK

W okresie VII.1943-XII.1944r jej mieszkanie w Brodnicy przewidziane było na miejsce odpraw oficerów Sztabu Okręgu, podobnie jak mieszkania: Wrońskiej ps. "Krawcowa", Wróblewskiej ps. "Róża", Bizanowej ps. "Stanisława". Szefem grupy obserwacyjnej chroniącej te odprawy była Leokadia Zakrzewska ps. "Chryzantema". Jednym z członków był Jan E. Zakrzewski ps. "Smyk". Mieszkanie to stanowiło punkt kontaktowy. Aresztowana w okresie: koniec XII.1944- początek I.1945r. w grupie 13 osób ("tragedia pokrzydowska").

T.: Zakrzewski Jan Edmund, Insp. Brodnica, I/7,
11-11v.

MGr 1994

Brodnica
AK 45

CYBULSKA WANDA ps. "Ada"

AK

Maria Lidia Zakrzewska ps. "Orchidea-Roma" przekazywała materiały siostrze Leokadii Zofii Zakrzewskiej ps. "Chryzantema", które ta z kolei przenosiła pod wskazane adresy, m.in. do Jarzębowskiego, Cybulskiej, sióstr Zieleniewskich w Brodnicy. Siostry Zieleniewskie, Wanda Cybulska oraz siostry Zakrzewskie należały do brodnickiej sekcji łączności.

T.: Zakrzewska Leokadia Zofia, Insp. Brodnica, I, 1/1-2.

MGr 1994

Brodnica
AK 46

CYBULSKA WANDA ps. "Ada"

AK

Leokadia Zofia Zakrzewska ps. "Chryzantema",
łączniczka K-dy Insp. Brodnica, przekazywała
Cybulskiej informacje od łączniczki KO Ireny
Jagielskiej ps. "Ewa".

T.: Zakrzewska Leokadia Zofia, Insp. Brodnica, I,
1/5.

MGr 1994

Brodnica
AK
47

CYBULSKA WANDA

ps. "Ada"

AK

Członkini sekcji łączności Insp. Brodnica, tak jak:
Leokadia Zofia Zakrzewska, Halina Gaca, Karbowska,
Kosmalowa, Wiwatowska, Maria Lidia Zakrzewska, Mar-
ta Zieleniewska, Władysława Zieleniewska, Lucja
Jarzembowska, kurierka "Ewa" (Irena Jagielska),
pracownica apteki przy Dużym Rynku w Brodnicy
(Franciszka Oziminowa), pracownica mleczarni z
Golubia (Jadwiga Cyrklaf). Szefem sekcji, która
liczyła ok. 20 os. był Franciszek Jarzembowski.
Wszystkie te osoby, a także dra Wiwatowskiego
aresztowano na przełomie 1944/45r. w związku z
"tragedią pokrzydowską". Cybulska tak jak większość
z w/w osób wywieziono. Z grupy tej nikt nie wrócił.

T.: Zakrzewska Maria Lidia, Insp. Brodnica, K-279,
k. I, 1/2, 6.

MGr 1994

Brodnica
AK 48

CYBULSKA (WANDA) ps. "Ada" AK

Spotkała się z Marią Lidią Zakrzewską ps. "Orchidea-Roma" na Rynku w Brodnicy na kilka dni przed aresztowaniem tej ostatniej. Spotkanie to obserwowała konfidentka gestapo w Brodnicy Rasiewiczowa. Podczas przesłuchania gestapo pytało "Orchideę" o to spotkanie.

T.: Zakrzewska Maria Lidia, Insp. Brodnica, k. I,
1/4.

MGr 1994

49

CYBULSKA W.

BRODNICA AK

Zam. w Brodnicy.

Bywała w punkcie kontaktowym Obw. Rypin ZWZ-AK z KO
w mieszkaniu Heleny Zołobińskiej ps. "Halszka" w
Dobrzyniu n/Drwęcą ul. Kościelna 16 (Lindenstrasse
16).

T.: Zołobińska Helena, Insp. Brodnica, K-333, I,
1/1.

MGr'94

Brodzkie
nr 50

Cybuchka Kanda

z Brodnicy

Ps. „Ada”, kumiełwa, kontaktowała się z punktem
mówionym w Dobrym mie H. Zolobinisz,.
Omszowa mała grupa pod kawał II. 44 r.
zapisała w kolumnie pismy napisów
nr. 1913 r.

zob. T.: spicisze S. Swaryńskiego, I Relacje,
str. 235, 324, 484; II Moty s. 69; IV Wronie
mapi str. 36; V Kypisy str. 8, 15

HMM-PP

a) Cybulska Wanda
ps. "Ade"

Brodnice
ASL 51

Z Brodnicy; w mieszkaniu Lucjana
Gółobin'skiego przekazywała melankolii
wyniadłowej.

zob.: J. D. 837/2113 Pom. Helimie
Wroblewskie s. II (Wspomnienie... s. 16)
- Brodnice

Hel. VIII '05

Broshnia
F.K. 52

Cybulska W.
ps. "Hala"
kuriierka

1939

1945

rob. Antanewski K. "Stodnie..."
Bibl. FPAK B 37
S. 16

bk. 99

+ Cybulskie Waunde
ps. "Ade"

Porodnica
WSK PAK 53

W konspiracji od 1942r.;
kier. sekcji tajności Referatu WSK
Gosp. Porodnica

zob: "Stow. biogr. kosp. pomorskiej -"
wyd. FRPAK.

WS. T. 10A

Brodnia
2.W.2.
54

Cybulska Wanda
ps. "Ada"
kierowni kurierami na odcinku
odleglosci

zob. Antonewski K. "Młodzież..."
Bibl. APFK B37
s. 10, 16, 26

zk. 99

FK 65
Brodnica

CYBILLSKA Isabella
ps. "Hla"

Urodz. 30. XI. 1913r. w Brodnicy. Działaczka sekcji
Legionów ŻSK i o.rym. kier. Legem. Juso. FK Brodnica
Aresztowana 2 I 1945r. przesłana do klatki śledczej.

Wyznawca wiary katolickiej. W grupie ułanów
18 lub 19 I do Bylgoszczy a stamtąd dalej na
chod. Ciepły transport zaginiony, przestęp. wymordo.
walecz.

Zob. Świadnik Bogr. Komisji Pomorskiej
Fundacja "Archiwum Pomorskie FK"
Daniec, 1996r. T. II. str. 44

u Rew/2001

Cybulska Wanda
ps. "Ada"

Brodnice
AK 56

Łączniak, które dostarczyła
pocztę do kwatery komspiracyjnej
w Osiekach k. Rypina - majątek,
którym zarządzał Stefan Głopiński

rel: Głopiński Stefan M-1006/1744
-insp. Brodnice

AK. Tx 190

+ Cybulska Wanda ps "Ada"

AK
Brodnica

/30.XII 13; § I 45/ ur. w Brodnicy, c. kupca Aleksandra i Marii z d. Wachowskiej
niezamężna, niepełne studia prawnicze, pracowała jako księgowa w sklepie ojca, Uczestniczka h.s. PWK
W okup. zam. Brodnica ul. Mostowa, zatrudniona jako urzędniczka w biurze niem.

Zaprzyśnięta przez k-dtkę WSK obw. Brodnica /"Kity"/ jesienią 42r. pełniła funkcje łączniczki obw. potem kierowała pracą łączniczek jako z-ca kier. V K insp. Brodnica; jeździła do Działdowa, Grudziądza, Lubawy, Rypina. Aresztowana 2.I 45, torturowana, zamordowana w transporcie ewak. więzienia brodnickiego w I.45

Zbiory E. Zawackiej, III 1980r.

Źródła: -rel. siostry Piaseckiej Janiny, Smukała k.B.

-inf. Langowskiej Ireny /"Kity"/

-inf. Banieckiej Antoniny współmieszkancki
i kilka innych

-Harcerki 39-45, str. 157

+ Cybulska Wanda ps "Ada"

AK 66
Brodnica

/30.XII 13; § I 45/ ur. w Brodnicy, c. kupca Aleksandra i Marii z d. Wachowskiej niezamężna, niepełne studia prawnicze, pracowała jako księgowa w sklepie ojca. Uczestniczka h.s. PWR
W okup. zam. Brodnica ul. Mostowa, zatrudniona jako urzędniczka w biurze niem.

Zaprzyśiężona przez k-dtkę WSK obw. Bródnica /"Wytę"/ jesienią 42r. pełniła funkcję łączniczki obw. potem kierowała pracą łączniczek jako z-ca kier. V K insp. Brodnica; jeździła do Działdowa, Grudziądza, Lubawy, Rypina. Aresztowana 2.I 45, torturowana, zamordowana w transporcie ewak. więzienia brodnickiego w I.45

Zbiory E. Zawackiej, III 1980r.

Zródła: -rel. siostry Piaseckiej Janiny, Smukała k. By
-inf. Langowskiej Ireny /"Kity"/
-inf. Banieckiej Antoniny współmieszkancki
i kilka innych
-Harcerki 39-45, str. 157

C y b u l s k a Wanda "Ada" /30.XII 1913 - I 1945 /

U/r. w Brodnicy w rodzinie kupca Aleksandra i Marii z d. Wadowskiej.

Absolwentka gimnazjum brodnickiego pracowała w sklepie ojca jako księ-

gowa. W czasie okupacji była urzędniczką niemieckiego biura rolnego w

Aneks I, strona 2

Brodnicy. Odważnie czynna w samopomocy społecznej. Zaprzysiężona jesieni

1942 r. do AK pełniła funkcję łączniczki i kurierki sztabu obwodowego

tem kierowniczką sekcji łączności WSK i zastępczynią kierownika łączności

sztabu inspektoratu. ^{Brodnice} Aresztowana 2.I 1945 r. przeszła godnie okrutne

śledztwo. Zamordowana w transporcie więziennym /jak Stefania Bekter/.

+ Cybulska Wanda -

od 7 dni miała

Cher. Pomska, Prusynowa z Krośnicy. w czasie okupacji
w ZWZ- AK. Aresztowana 2.I.1945r za udzielanie pomocy
sanitarnej partyzantom polskim i radzieckim. Po ciężkich
badaniach wywieziona z grupą więźniów 29.I.1945r rzeźnię
do obozu w Meklemburgii. Zamordowana w dresie.

rel. 238/8
62

† Cybulska Wanda

Brodnice
AK 63

- kierowniczka zespołu Tajników i kurierek w Brodnicy
- aresztowana 2 lub 3 I. 1945 r.

zob. Zawacka E., Z dziejów..., w: Ruch oporu na Pomorzu..., t. 3, s. 158

1 X 11 Bl.

Gybańska Wanda
ps. „Ada”

Brodnica
64

k-238/238 Pom

Informacja dotycząca funkcji kierowniczych petniczynek
przez kobiety. Wiadomości o pracy Tajemniczek.

Zob. Muszkienica „Uchwał kobiet...” str 84, 86

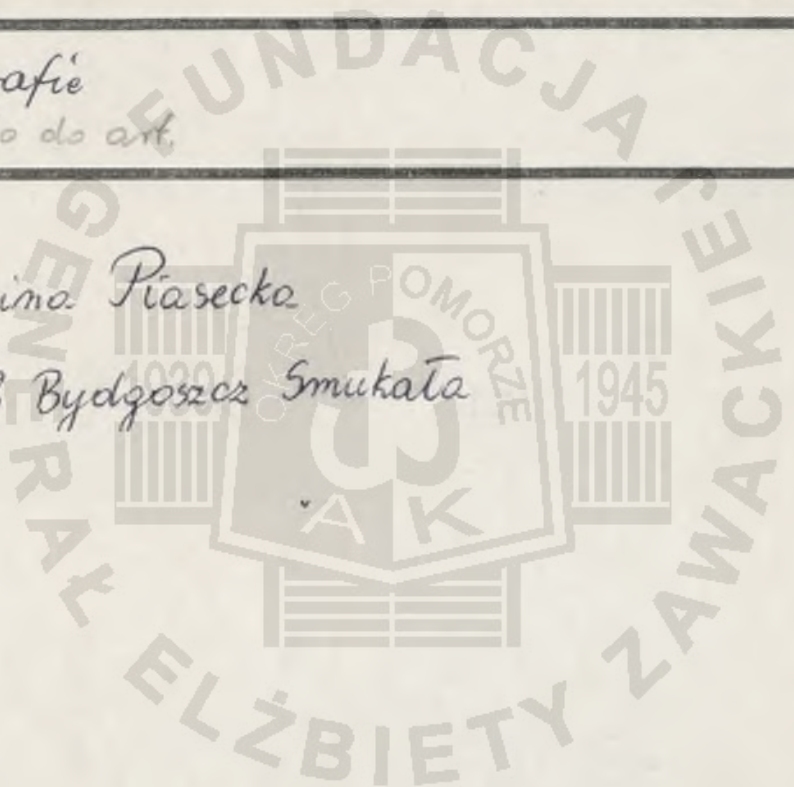
maca magisterska, biblioteka FAIPAK
31.VIII. 2005 GK

TECZKA

opr. 19.V.1994r.
MGr

fotografie
wyjsto do art.

siostna Janina Piasecka
85-472 Bydgoszcz Smukata

K-238

Brodnica
AK

† Cybulska Wanda
„Ada”

Cybulską Wanda

